

СЕСТРИНСТВО

Часопис за медицинске сестре – техничаре

Година 13 • Број 49 • Београд, октобар-децембар 2016. • YU ISSN 1451-7590

СРБИЈА
ПРОТИВ РАКА

Пријатељи
podrživot
Fondacija za pomoć pacijentima

Знамениће сестре нашег времена

*Читаоцима и сарадницима
желимо срећне новогодишње
и божићне празнике*

ФОТОРЕПОРТАЖА:
Са доделе Награде „Добрила Пејовић“

Снимио: А. Милорадовић

СЕСТРИНСТВО

Информативно-стручни часопис
УМСТ, КЦС, „Сестринство“
Број 49, октобар-децембар 2016. године

Адреса: КЦС „Сестринство“
ул. Пастерова бр. 26, 11000 Београд
Тел: 011 26 43 025
Факс: 011/ 3615 805
E-mail: umstkcs.sestrinstvo@gmail.com
umstkcs.sestrinstvo@open.telekom.rs
pubsci.sestrinstvo@gmail.com, (на овај
мејл можете слати прилоге за часопис)
(ERSTE банка), ПИБ број 103245461
Сајт: <http://sestrinstvo.rs>

Издавач
УМСТ, КЦС, „Сестринство“

За издавача
Председник УМСТ, КЦС, „Сестринство“
Гордана Ковачевић

Главни и одговорни уредник
Добрила Пејовић

Уредништво
Биљана Ковачевић,
Љиљана Стаменковић
Јованка Вучковић
Сузана Богдановић
Олга Симић
Наташа Васиљевић
Ивана Стојковић
Зорица Милошевић

Преводиоци
Ивана Нешић
Александра Букумировић
Данијела Ивковић

Спољни сарадник-новијар
Јагода Плавшић
Душанка Еркман

Припрема и штампа
LICEJ, Београд,
Браће Јерковић 69,
Тел/факс 011/2460-426
iklicej@yahoo.com

Уредник и редактор
Станоје Јовановић

Ликовни уредник
мр Небојша Кујунџић

Лектор
Мила Барјактаревић

Тираж 1.000 примерака

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
614.253.5

ISSN 1451-7599 Сестринство
COBISS.SR-ID 111363596

Сестринство: часопис за медицинске сестре /
Година 13. бр 49. (октобар – децембар 2016).
– Београд: УМСТ КЦС „Сестринство“.
– Излази тромесечно.

Уз празничну честитку ИЗМЕЂУ УЧИНКА И ПЛАНОВА

Поштовани
читаоци,

Време је да саберемо резултате и анализирамо како су остваре-
ни планови Удружења „Сестринство“ у години која је на измаку.

И без подробније анализе, која ће тек уследити, најважни-
ји је, без сумње, учинак у остварењу планова континуиране еду-
кације. Одржали смо 113 стручних састанака и курсева, који-
ма је присуствовало 18.844 здравствених радника свих профи-
ла, наравно највише сестара. Акредитовали смо 36 стручних са-
станака и осам курсева.

Реализовали смо студијско путовање у Италију, традицио-
нално обележили Међународни дан медицинских сестара и ба-
бица – 12. мај и доделили награде „Душица Спасић“ и „Добри-
ла Пејовић“.

У нову годину улазимо с новим плановима и програмима (по-
добијени на 4. и 5. страни часописа). Наша је жеља да успоста-
вимо што потпунију сарадњу са свима који то желе и с којима
смо на заједничком послу: Комора, удружења, синдикати... Да
заједничким снагама поправимо урушени статус професије.

Свим сестрама и сарадницима желимо добро здравље,
много личне среће и успеха у новој години у хуманом послу ко-
ји обављају.

Уредништво часописа

ПЛАН СТРУЧНИХ САСТАНАКА У ЗЕМЉИ И ИНОСТРАНСТВУ

4

Свечана додела Награде „Добрила Пејовић“

ТРАГ У ПРОФЕСИЈИ И ВРЕМЕНУ

6

Извештај са студијског пу- товања по Италији

СУСРЕТ СА ИСТОРИЈОМ И САВРЕМЕНИМ СЕСТРИНСТВОМ

14

На насловној страни: Зорица Милошевић и Снежана Миљковић,
добитнице престижне награде „Сестринства“

Снимко: А. Милорадовић

ПЛАН СТРУЧНИХ САСТАНАКА У ЗЕМЉИ И ИНОСТРАНСТВУ

У ЗЕМЉИ

УДРУЖЕЊЕ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА – ТЕХНИЧАРА КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА СРБИЈЕ „СЕСТРИНСТВО“

СИМПОЗИЈУМ, СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ И СВЕТСКИ КОНГРЕС

Симпозијум: Трансплатација органа и њен значај
21–23. септембар 2017. године
Место одржавања биће накнадно одређено

Барселона – Шпанија
26. мај – 1. јун 2017. године.

ICN 2017. – светски конгрес сестара
26. мај – 1. јун 2017.

Медицинске сестре трансформишу негу
Берлин – Немачка
25–29. октобар 2017. године

Курсеви и стручни састанци по већ утврђеном
календару у КЦС, Београду и градовима Репуб-
лике Србије

УДРУЖЕЊЕ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА – ТЕХНИЧАРА И БАБИЦА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

СИМПОЗИЈУМИ

- XVI симпозијум УМСТБС, 17–20. мај 2017. године, Тара, Хотел “Оморика”
- Симпозијум главних сестара, бабица, сестара и бабица из праксе и професора здравствене неге, 29. новембар–2. децембар 2017. године, Тара, Хотел „Оморика“

СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ

- Словенија – Италија 1–4. април 2017. године

УДРУЖЕЊЕ КАРДИОЛОШКИХ СЕСТАРА СРБИЈЕ

III конгрес кардиолошких сестара, почетак јуна, Београд

УИНАРС

20–23. април 2017. године, хотел „Konstantin Palace“, Ниш

IX конгрес УИНАРС и свечана академија поводом обележавања 10 година постојања и рада УИНАРС

13. септембар – Обележавање светског дана борбе против сепсе

МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМИ И КОНГРЕСИ

February 2017

7th EfCCNa CONGRESS 2017
15–18 February | Belfast | Northern Ireland

March 2017

3rd Annual Congress and Medicare Expo on
Trauma & Critical Care March 13-14, 2017
London, UK

24th Global Nursing & Healthcare Conference
March 02-03, 2017 Amsterdam, Netherlands

6th International Conference on Vascular
Dementia February 27th – March 01st, 2017
Amsterdam, Netherlands

11th Simposium ACENDIO, March 23, 25, Valen-
sia, Spain

April 2017

3rd Annual Congress & Medicare Expo on Primary
Healthcare April 17–19, 2017 Dubai, UAE

May 2017

20th Global Nursing Education Conference
May 1–3, 2017 Osaka, Japan

12th International Conference on Neurology
and Neurophysiology May 15–16, 2017 Munich,
Germany

2nd International Conference and Exhibition
on Dual Diagnosis May 15–17, 2017 Munich,
Germany

8th Congress of the European Operating Room
Nurses Association (EORNA). The congress will
be held in Rhodes island – Greece from
the 4th to the 7th of May 2017.

June 2017

3th International Conference on Neurology and
Neurosurgery June 19-21, 2017 Paris, France

July 2017

23rd World Nursing and Healthcare Conference
July 10–12, 2017 Berlin, Germany

Cancer Nursing & Nurse Practitioners
Conference July 3–4, 2017 Barcelona

5th Annual WNC for 2017 will focus on “The
Role of Nursing in Leading and Advancing
Global Health”.

24– 25 July 2017 - Singapore

August 2017

August 14–15, 2017 World Congress on Advanced
Nursing Practice, Edinburgh, Scotland

September 2017

September 1–3, 2017 26th World Nursing Educa-
tion Conference, Prague, Czech Republic

October 2017

Europe Midwifery and Womens Health 2017
October 2-4, 2017 London, UK

14th Surgical Nursing & Nurse Education
Conference October 10–11, 2016 Kuala
Lumpur, Malaysia

15th Euro Nursing & Medicare Summit October
17–19, 2016 Rome, Italy

2nd International Conference on Epilepsy &
Treatment October 20–21, 2016 Rome, Italy

November 2017

International Conference on Neurocognitive
Disorders November 7–8, 2016 Barcelona, Spain

2nd Annual Experts Meeting on Depression,
Anxiety and Stress Management
November 7–8, 2016 Barcelona, Spain

Загреб, Конгрес кардиолога
и кардиолошких сестара

**INTERNATIONAL COUNCIL
OF NURSES CONGRESS**

Nurses at the forefront transforming care

27 May-1 June 2017. Barcelona, Spain

★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“ ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“ ★

Свечана додела Награде „Добрила Пејовић“

ТРАГ У ПРОФЕСИЈИ И ВРЕМЕНУ

Први добитници престижне награде за резултате остварене у развоју и унапређивању квалитета сестринске и бабичке професије установљене 2015. године на Петом конгресу медицинских сестара о Историјату сестринства Републике Србије су Зорица Милошевић из Клиничког центра Србије и Снежана Миљковић из Клиничког центра Ниш

Свечаном песмом „Сестра“, која слови као химна сестара, у амфитеатру Народне библиотеке Србије, 22. септембра, започела је пригодна свечаност поводом прве доделе награде „Добрила Пејовић“ за резултате остварене у развоју и унапређивању квалитета сестринске и бабичке професије. Награда је установљена 2015. године на Петом конгресу медицинских сестара и техничара који се бавио историјатом сестринства Републике Србије, на предлог Љубене Пауновић са Клинике за пулмологију КЦС. Према установљеним критеријумима, стручни жири одлучивао је о додели две равноправне награде: једне – медицинској сестри из Клиничког центра Србије и друге – медицинској сестри из других здравствених установа наше земље.

Прве добитнице престижне награде „Добрила Пејовић“ које је публика топло поздравила су Зорица Милошевић из Клиничког центра Србије и Снежана Миљковић из Клиничког центра Ниш. Награда у чијој стилизованој основи су склопљене руке у облику срца, које симболизују трајно пријатељство, љубав и негу оболелих, према идејном решењу академског вајара Габриела Глида, лауреатима је уручила Гордана Ковачевић, председница Удружења медицинских сестара – техничара КЦС „Сестринство“. У име Синдиката медицинских сестара Републике Србије пригодним даровима придружиле су се Радица Илић и Тања Ердџановић, наглашавајући да синдикална организација подржава такве активности Удружења. Многобројним гостима и слављеницама пригодном беседом обратила се и Добрила Пејовић, чије име награда носи, а жирију и предлагачима топло су захвалиле награђене сестре за част која им је указана. О богатим професионалним каријерама и људским врлинама слављеница надахнуто је говорила Милијана Матијевић.

У уметничком делу програма учествовали су познати вокални солиста Жарко Данчуо, виртуоз на фрули Бора Дугић, уз пратњу Бобана Копуновића на хармоници и талентована сестра Ивана Марковић са Клинике за гинекологију и акушерство „Народни фронт“. Програм је водила глумица Бојана Стефановић, а на критеријуме за доделу награде присутне је подсетила сестра Марија Галић са Клинике за кардиохирургију Клиничког центра Србије.

Након свечане доделе награде, у склопу овогодишњег програма едукације, одржан је стручни скуп, на којем су обрађене три теме из области сестринства и неге. Предавачи су биле Љиљана Ђукић и Марија Галић из Клиничког центра Србије и Лиза Гиффорд, гошћа из Америке, са Универзитета за сестре из Сан Франциска.

Учесници свечаности обишли су и прелепу крипту Храма Светог Саве.

С. Ј.

НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“ ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“ ★

Беседа Милијане Матијевић о награђеној Зорици Милошевић

ЊЕН ГЛАС ДАЛЕКО СЕ ЧУЈЕ

Умела је да споји неспојиво, да види невидљиво, да сачини тим који помера границе * Осамнаест година била је главна сестра Поликлинике КЦС, а 11 на челу Удружења „Сестринство“

Зорица Милошевић рођена је 19. 11. 1954. године у Малој Плани код Прокупља у класичној српској породици тога доба. Отац Живојин Стевановић био је радник у фабрици, а мајка Стојанка бринула се о домаћинству и деци. Дан када су све три ћерке добијале по чоколадицу, а мама кафу и шећер, био је знак да је тата примио плату. Устаљени породични ритуал! Понављао се у време ускршњих празника. Поред шарених јаја и других ђаконија, девојчице су добијале и нове хаљинице, креације њихове мајке.

Бајковита су сећања из раног детињства, посебно на бакина башту са поврћем, уоквирену мирисном кадифицом и другим цвећем, поред речице која је скакутала са падина Јастрепца, са старим воденицама и каналом за наводњавање. Диван простор за игру и машту! У удубљењима између глатких стена жене су прале веш и сушиле га на грмовима купина, зове или шипка. Деца су се играла и купала радосно чаврљајући на разиграним таласима. Најгласнија је била Зорица. Таква је и данас. Њен глас далеко се чује, а ехо одзвања.

ПРВИ УЗОРИ И ИЗАЗОВИ

Богатство боја, звукова, мириса, укуса, игре, љубави и лепоте оплеменило је Зоричину душу и учинило је богато надареном за узвишена дела у будућој сестринској професији. У 12. години била је „нешто болешљива“ и примала инјекције. Ако се баш мора, волела је да јој инјекцију да сестра Јорданка. Била је лепа, љубазна и носила је беспрекорно белу уштиркану униформу. Мање је болело. Каже: још тада је знала да ће и она бити таква. И била је! И данас је!

Школовање је започела и завршила га у Београду: од првих слова до Више медицинске школе. После сти-

цања дипломе Средње медицинске школе на Звездари, засновала је радни однос на Интерној Б клиници Медицинског факултета у Београду. Као приправник радила је на одељењима кардиологије и хематологије. После пријема у стални радни однос, 1974. године распоређена је на Пулмолошку интензивну негу. Десет година на осетљивом радном месту оснажило је професионалца у њој, учврстило њене вештине, унапредило њено знање и обогатило искуство.

Главна сестра Интерне Б клинике Милица Јовашевић била је добар организатор и ауторитативна особа. Често је истицала да је о раду сестара учила у Енглеској. Иако благе нарави, њене одлуке биле су коначне за све запослене. Импоновала је и била узор за све младе сестре. Зорица је учећи од ње препознала у себи способност да племенито дели знање, што ће касније бити од пресудног утицаја за њен професионални идентитет.

ОДАНОСТ ПОРОДИЦИ И ПРОФЕСИЈИ

Друштвено ангажовање почела је као председник омладинске организације на Интерној Б клиници. На састанцима је упознала Радована, председника омладине Савског венца. Из дружења се развила младалачка љубав и убрзо је склопљен брак. Наредне године, 1977. долази син, јединац, понос родитеља. Жељко данас има своју породицу и следи систем вредности својих родитеља. Заједнички ставови о породици као темељу љубави и стубу друштва учинили су да Зорица и Радован дају максимум у породици и на послу. Подршка и разумевање њихова су трајна инспирација. Зорица је одисала неком унутрашњом енергијом,

★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★

која се неспутано шири, која подстиче и плени. Радован је био извориште и уточиште.

На Вишој медицинској школи Зорица Милошевић дипломирала је 1984 године. Самопоуздање које је добила уз нова сазнања, препознали су руководиоци и поставили је на дужност главне сестре Одељења функционалне дијагностике у пулмологији, 1986. године, где је већ две године радила и упознала се са свим специфичностима посла.

Следеће, 1987. године отвара се Поликлиника Клиничког центра Србије. Нова зграда, нове форме рада и најбољи кадрови из свих установа које имају своје целине у Поликлиници КЦС распоређују се на радна места у новом здању. Зорица је изабрана за главну сестру Поликлиничко-дијагностичког центра за болести дисајних органа Института за плућне болести и туберкулозу.

Иновативност, полет и упорност у процесу рада, опремања простора намештајем и апаратима, установавање система за заказивање прегледа, оспособљавање сестара за приступ и комуникацију са пацијентима, грађење добрих односа са другим службама у Поликлиници допринели су да Служба пулмологије буде међу најбољима. Зорица је замењивала главну сестру Поликлинике Слободанку Бјелогрић, сестру Цацу, која се у то време изборила за многе погодности за пацијенте и здравствене раднике. Остаће упамћени: лепе униформе за запослене, добра информисаност пацијената, редовни састанци главних сестара, заједнички састанци са лекарима и едукација на свим нивоима.

СЕСТРА У УЛОЗИ МАЈСТОРА

Тада сам упознала Зорицу: густа плава коса, увек уредна фризура, наочаре необичних облика и боја, поглед који као да сеже дубину срца и уредна тиркизна униформа. Она, омиљена, беспрекорно бела и уштиркана, остала је на Интерној Б клиници. Красили су је озбиљност и посвећеност послу. Повремено би спонтано уследила нека шала уз весели смех који осваја.

На Колегијуму главних сестара седела је у првом реду. Указала сам на проблем који имам у једној амбуланти у вези са прикључком за кисеоник, очекујући помоћ службе одржавања. Јавила се колегиница Зорица и рекла: „Поћи ћу ја са тобом да видим шта је проблем”. То је за мене био технички квар. „Хајде да видимо”, помислих. Успут Зорица прича о свим разлозима и ограничењима у даљинском приступу кисеонику: медицинским и техничким. Јасно и разумљиво! Много тога први пут чујем. Погледала је прикључак, донела алат, отклонила квар и мени и сестрама које су се ту затекле одржала кратку лекцију о функцији дисања и употреби кисеоника. Једноставно, онако успут.

„Некада нема мајстора, а очи пацијента гладног ваздуха, са ишчекивањем гледају у нас...” Како је свестрана и самоуверена ова жена! Овакво самопоуздање резултат је широког знања и искуства. Делила је знање великодушно, као дар, што није био чест случај у нашој струци. Тада ме освојила. И даље причу знате: постале смо блиске сараднице.

ГЛАВНА СЕСТРА ПОЛИКЛИНИКЕ КЦС

Главна сестре Поликлинике постала је 1995. године. Логичан след за сестру таквих могућности. Разноврсност потреба, проблема и специфичности у раду појединих целина унутар Поликлинике били су само још један изазов за који је била спремна. Желела је да подели одговорност до најнижих нивоа у компликованој организацији поликличничког рада и пружи прилику за учешће сестара у осмишљавању и унапређивању рада. Није бирала сараднике. Њих је добила, али је са необичном способношћу вешто покретала најбоље у њима. Редовним састанцима на којима се деле све информације, едукацијама на којима се унапређује знање и флексибилношћу у раду са многоструко комплексним службама изградила је озбиљне професионалце у сестринству. Они су били спремни да раде по свим етичким принципима, отворени за промене ради обезбеђивања сестринске неге доброг квалитета. Њен став, који не прихвата оправдања и смело указивање на прави пут промена дали су јој моћ и утицај не само међу сестрама већ и у управним структурама Клиничког центра Србије. Умела је да споји неспојиво, да види невидљиво, да од различитих колега и колегиница сачини тим који помера границе и да то гласно каже. Зоричин глас досезао је до самих врхова сестринске професије.

Бројке импресивне! Радило се у две смене са око 500 запослених у Поликлиници и још око 500 оних који су долазили у зграду по одређеном распореду. Око 2.500 пацијената дневно и још око 1.000 пратилаца чинили су прави мравињак. Сви ти људи кретали су се у различитим смеровима, са својим циљевима и жељама, са разноврсним потешкоћама и захтевима. О патњи и болу да и не говоримо. У згради са око 35.000 квадратних метара на пет нивоа..

Била су то смутна времена: последице рата, бомбардовање, сеобе народа, несташица материјала, опреме, кадрова, политичка превирања, транзиција друштва, синдикална организовања која су често бранила нерад и неодговорност... Незадовољство пацијената услед многих чинилаца које је било немогуће контролисати и поправити, а преламало се преко сестара на шалтерима, на крају и преко главне сестре. Није било заштитника права пацијената. Кроз њену собу дневно је пролазило и више од 20 болесних, не-

НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★

срећних, незадовољних људи. Како амортизовати све те фрустрације, како умирити пацијента и помоћи му и када то наизглед није изводљиво? Колико непријатно, а неопходно!

И то је био део делокруга рада главне сестре. Готово сви су из њене собе излазили смирени и опуштени. Колико јака личност, колико саосећања и љубави за људе! Колико је снаге, издржљивости и стрпљења било потребно да се све разјасни, усагласи и да се препреке премосте, или невоље ублаже! Да остане своја и достојанствена у борби за квалитет рада и задовољство пацијената. Важно је било и не повредити запослене, разумети их, омогућити им предаха, а указати на пропусте ако их је било. Није било лако. Умела је то да носи. Умела је и да подстакне на нова прегнућа! Са осмехом. Само су најближи сарадници понекад видели умор. Накратко. Динамика посла то није дозвољавала. Осмех је опет био ту.

НА ЧЕЛУ УДРУЖЕЊА ОД ЊЕГОВОГ ФОРМИРАЊА

Ангажованост у струковним организацијама почиње осамдесетих година прошлог века. У ствари, само је следила своје идеје и проширивала их на КЦС и на целу државу. Од 1996. до 2002. године бирана је на више различитих функција у Савезу здравствених радника и Друштву медицинских сестара Београда и Југославије.

Са формирањем УМСТ КЦС „Сестринство“ (18. 9. 2003) изабрана је за председника Удружења и обављала ту дужност до 2014. године. Дуже од деценије! Мудри професионалац са богатим искуством, уз драгоцене и надарене сараднике, размахнула се и Удружење је брзо било признато и прихваћено у КЦС и у целој земљи. Стубови струковне организације сестара у КЦС су чврсти, јер Зорица је у њих уткала своју стаменост, знање и искуство. Циљ је био: креирати и регулисати континуирану едукацију, афирмисати професију и учинити је видљивом. Истрајавала је у одлуци да сестре КЦС, водеће установе у држави, буду охрабрене за испољавање својих максималних могућности, за служење јавности на свеобухватан начин, уз одговорност за независно вођење професије. Била је то Зоричина мисија, мисија Удружења „Сестринство“, мисија сестара Клиничког центра Србије.

Зорица је непрестано била посвећена сопственом усавршавању, похађала је школе и курсеве за унапређивање сестринске професије и организовала читав низ занимљивих семинара и курсева. Издвајам неке од њих.

КОМУНИКАЦИЈА, ДУЖНОСТИ, ПРИЗНАЊА...

Истичући важност успешне комуникације на свим нивоима, радила на њеном побољшању како би и

здравствена неге била хуманија и боља. Зато је била домаћин првог семинара за главне сестре КЦС са називом „Тајне успешног комуникација“, који се одвијао у две фазе у току 1998. године. У првој су била теоријска предавања најеминентнијих професора Београдског универзитета и Више медицинске школе, чија су области интересовање биле менаџмент, комуникација, квалитет и етика. Друга фаза била је практична примена наученог. Семинар је имао велики одјек у јавности. Подржали су га многи културни и политички радници. Потврде о успешном завршетку семинара сестрама је уручио тадашњи амбасадор Индије Шанкар Кумар Матхур.

Као сестрински експерт на пољу неге пулмолошких болесника разумела је важност специфичних стручних знања. Организовала је више едукативних семинара у оквиру светског дана АСТМЕ и ХОБП. У мају 2004. године, у сарадњи с проф. др Весном Бошњак, први пут је такав семинар за сестре одржан посредством Центра за континуирану едукацију Медицинског факултета.

Сматрала је да појединац без подршке тима не може добро да ради. Без континуиране едукација и сопствене елоквенције сестра не може на прави начин да одговори потребама пацијената и да гради системска

Зорица Милошевић Круна мог рада и живота

Зорица је истакла да је признање круна њеног рада и живота и да је веома узбуђена и поносна што је први добитник Награде „Добрила Пејовић“, прве главне сестре Клиничког центра Србије и блиског сарадника у стварању и стасавању Удружења „Сестринство“.

Основни постулати рада те сестринске асоцијације били су и остали здравствена неге, документација, делокруг рада сестара, њихово образовање и афирмација професије. Само образована сестра може успешно да се носи са свим проблемима у сестринству да би се досегли високи европски стандарди. За то је потребно много знања и упорности. „Не одустајте пред својим циљевима“, поручила је Зорица млађим колегиницама.

★ НАГРАДА „ДОБРИЧА ПЕЈОВИЋ” ★ НАГРАДА „ДОБРИЧА ПЕЈОВИЋ” ★

решења за професију. Зато је организован семинар „Менаџмент људских ресурса и унапређење рада медицинских сестара” (одржан је три године заредом, почевши од 2007. године).

Објавила је у земљи и иностранству више од педесет радова из сестринске праксе. Била је члан многих радних група и комисија за унапређивање сестринске професије, између осталог, Радне групе за формирање Коморе медицинских сестара Србије, 2006 године. Систематичност, упорност и истрајност посебно су изражени у њеном раду у Радној групи за израду Делокруга рада медицинских сестара Србије, који је рађен на иницијативу колегинице Верице Торлуке и Радне групе за здравствену негу при Министарству здравља (објављен 2007. године). Учествовала је у изради другог допуњеног издања Водича за медицинске сестре - техничаре и бабице (В. Торлука, Ж. Алексић, М. Ђерић - I издање), које је објављено исте године. Колегиница Милошевић је један од аутора и најбољи координатор и архивар у том тиму. Била је и члан Координационог тела за уна-

пређење сестринства при Радној групи Министарства здравља Републике Србије.

Добитник је повеље Најбоља сестра Југославије, 1998. године, Златне повеље УМСТ КЦС „Сестринство“ 2014. године, и других признања.

У пензију је отишла крајем децембра 2013. године, али не и из професије. И даље активно ради у Удружењу. И даље служи здравственој нези и друштву. Њена посвећеност сестринству и данас импонује. Њена племенитост надахњује. Њен лик се поистовећује са симболом Удружења „Сестринство“ – с рукама које грле и срцем које воли. А инспирација и даље има, у сестрама и породици.

Професионалне вредности, компетентно и несеквично, дели са младима, колегама и колегиницама и указује им на креативне путеве развоја.

Породичне вредности благо и с топлином преноси на своје драге потомке Јану и Јанка, благословени дар љубави у породици Милошевић.

Драга Зорице, уживај у плодовима свога рада и љубави за све нас!

Беседа Милијане Матијевић о награђеној Снежани Миљковић

ЗНАЊЕ У СЛУЖБИ ПРОФЕСИЈЕ

Професионално зрела, одговорна, племенита и омиљена међу пацијентима, сарадницима и студентима* Главна сестра КЦ Ниш, на челним функцијама у сестринству Србије и Југославије, плодан аутор, успешан професор

Снежана Миљковић рођена је 10. 3 1965. године у грађанској породици у Нишу. Родитељи су поседовали техничко образовање. Поред редовног посла, мајка је била и председник Синдикалне организације ондашњег гиганта Електронске индустрије Ниш, са 12.000 запослених. Добитник је награде „11. јануар“, највећег признања Града Ниша, које се и данас додељује заслужним грађанима. Отац је рано напустио сигуран државни посао и закорачио у неизвесне воде приватног бизниса: постаје успешан и признат предузетник. За своје две кћерке њих двоје изградиле су топло гнездо у породичној кући Младеновића поред Нишаве. Безбрижно детињство на обалама реке, на крилима маште и родитељске љубави донело им је сигурност и самопоуздање. Училе су од родитеља: поштовати традицију, али јој не робовати.

Снежана је старија и другачија од малих ногу. „Повукла“ је ликом на баба Наду, очеву мајку, коју је иначе волела несеквичном љубављу обожаваног детета. Израсла је чак до 175 цм, са изразито црном бујном косом као и сви у породици, али са дивним плавим очима као што су баба Надине. Била је посебна, несташна, радознала и весела девојчица. Омиљене игре биле су

јој „између две ватре“ и „прескакање ластиша“, где је била и најбоља. Рано је научила и волела да буде најбоља и своја.

СТАЗАМА УСПОНА И УСПЕХА

Одликаш у основној школи, желела је да се упише у медицинску школу иако је очева жеља била да она постане доктор. Завршила је средњу медицинску школу „Др Миленко Хаџић“ и удала се. Пре свог двадесетог рођендана, 1985. године, добила је сина Велимира, а три године касније кћерку Јулијану. Они су њено највеће богатство, они јој дају смисао животу. Потпуно им се посветила. Године 1991, почела је да ради на Клиници за неурологију у Клиничком центру Ниш. Главна сестра Неуролошке клинике Слађана Јевтић имала је разумевање и топлину којом јој је олакшала прве кораке у професији. Рад са цереброваскуларним болесницима и другим неуролошким пацијентима који захтевају интензивну негу омогућава јој да рано проникне у многе тајне сестринске професије.

Као особа отвореног ума и млада духом брзо је схватила да је опхођење сестре према пацијенту незаменљив лек, а да је професионално понашање условљено знањем.

НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★

У првом уписном року уписује се на Вишу медицинску школу у Земуну. Брига о деци, путовања од града на Нишави до Земунa и назад, уз рад и учење биле су велике животне обавезе. Наравно, уз одговорност према циљевима које је себи поставила, али и уз задовољство због ширења видика. Дипломирала је у року и распоређена на Клинику за урологију, 1993. године. Обављала је све послове неге, а била је и инструментарка у операционој сали за ендоскопску хирургију. Спознала је ширину деловања и неопходност разноликог знања и вештина којима сестра треба да овлада како би била у стању да на најбољи начин одговори специфичним, променљивим потребама људи и прилагоди их индивидуалним навикама и особинама сваког појединца.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕСТАРА КЦ НИШ И РЕГИОНА

Професионално зрела, одговорна, племенита и омиљена међу пацијентима и сарадницима, 1996. године бива постављена за главну сестру Клинике за урологију, а већ наредне за главну сестру Клиничког центра Ниш. На тој дужности је била до 2002. године. Иначе, Клиничком центру Ниша гравитира више од 2.500.000 људи. Центар има 1.350 постеља, 32 организационе целине и пружа око 700.000 услуга. У њему ради 1.700 сестара, 10% са вишим или високим образовањем. Велики изазов био је пред колегиницом Миљковић: представљати сестре целог КЦ, али и региона. Оно радознало и несташно дете изнова се пробудило у њој. И изазов је постао шанса: потврдити могућности којима ју је природа обдарила, способности које је с временом оснажила и умножила. Визија коју је следила уз подршку одабраних водећих сестара и сарадника било је сестринство високог квалитета које ради по методу Процеса здравствене неге. Следили су практични кораци:

- Едукација и оспособљавање 1.300 медицинских сестара КЦ из области Процеса здравствене неге. Носилац програма едукације била је експерт на том пољу у Србији Рагомирка Рудић Бела, прва професорка тог предмета у Вишој медицинској школи.
- Сарадња са Клиником за неурологију КЦС, која је била један од пионира у систему здравства Србије за увођење Процеса здравствене неге.
- Кроз пилот пројекте на клиникама КЦ уводи ПЗН у свакодневну праксу.
- Публикује три издања: два зборника радова и једну монографију, чији је главни и одговорни уредник. У њима су штампани радови сестара КЦ Ниш.
- Уважавајући и разумевајући осетљивост рада са децом, организовала је едукацију запослених педијатријских сестара, инсистирајући на едукацији као радној обавези. Све сестре са Клинике за педијатрију боравиле су на Институту за мајку и дете на Новом Београду. Поред свеукупне едуа-

ције, сестре се оспособљавају и за перитонеалну дијализу, те се након тога први пут та метода примењује и у Нишу.

НА ЧЕЛНИМ ДУЖНОСТИМА У СЕСТРИНСТВУ

Наравно, резултати нису изостали. Остварења сестара у Нишу постала су јавна. Снежана је инсистирала на интензивној медијској кампањи како би сестре представила у јавности и свести грађана у складу са временом ангажовања, услугама које пружају и значају који имају у бризи за здравље људи.

Континуирана едукација и представљање рада сестара на саветовањима, конгресима и другим видовима размене знања и искуства доприносе препознавању напретка и квалитета рада у области здравствене неге у КЦ Ниш.

Снежана учача и потребу ширег друштвеног ангажовања ради покретања многих питања струке и професије. На Конгресу Савеза здравствених радника на Тари, 1998. године, након вишесатне расправе, бива изабрана за председницу Друштва сестара Србије и остаје на тој функцији два мандата. Тада се боље упознаје и врло блиско сарађује са Добрилом Пејовић, од које учи

Снежана Миљковић Учила сам од Добриле

Иако је мислила да у овим годинама мало шта може да је изненади, Снежана је признала да има трему и да је награда Удружења „Сестринство“ најбољим сестрама која јој је додељена нешто посебно у њеној богатој каријери. Подсетила је на први сусрет с Добрилом Пејовић, чије име награда носи, тада главном сестром Клиничког центра Србије. Сећа се, било је то на Конгресу медицине рада далеке 1997. године. У сали са око 1.500 присутних надахнуто и разложно Добрила је говорила о проблемима, дометима и потенцијалима медицинских сестара. Њено излагање пропраћено је бурним аплаузом. „Тада је започело наше познанство, које је прерасло у трајно пријатељство. Од ње сам много научила“, истакла је Снежана.

★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★

и која даје драгоцен печат њеном животу. Пословно и приватно!

То време рада Друштва сестара у знаку је великог број масовних и значајних тематских скупова, уз инсистирање на јединственом наступу и снажној струковној организацији сестара.

Покренуто је формирања Коморе медицинских сестара и настављена широка кампања за образовање медицинских сестара на факултетском нивоу.

Написала је 24 рада (од тога шест на sci листи, у четири је први аутор) и представила их на домаћим и иностранним стручним скуповима сестара. Добитник је више награда и признања. Издвајамо: Повелја „Флоренс Најтингел“ за најбољу медицинску сестру Југославије 2000. године и Најбољи рад Интернационалног 4. конгреса здравствене неге медицинских сестара Словеније за 2003. годину – „Менаџмент као професија у сестринству“.

ОБРАЗОВАЊЕ ДА БИ ОБРАЗОВАЛА

Снежана је осетила и потребу да њен допринос унапређењу сестринске праксе и професије треба да крене другим путем. Посебно поље интересовања којим се бавила јесте перспектива развоја, образовање и истраживачки рад у сестринству. И за то је било потребно додатно знање. Рад на променама, али на себи даће најбоље резултате. Знање и рад! Образоваће се још да би образовала! То ће се одразити на нове генерације сестара које ће она образовати и васпитавати, а оне ће допринети испуњавању визије сестринства, како се то каже у Минхенској декларацији: Сестринство – снага за здравље. Енергија духа се распламсала.

Уписала се на Факултет за менаџмент, дипломирала и магистрирала 2005. са темом: *Менаџмент и организација медицинских установа са погледом на Клинички центар Ниш*. На Медицинском факултету у Крагујевцу 2009. године одбранила је докторску дисертацију *Чиниоци који одређују репродуктивно здравље жена у Србији*.

Од 2002. до 2006. године обављала је послове Стручног сарадника за односе с јавношћу, менаџера у кабинету директора КЦ Ниш. У истом времену била је предавач на Високој медицинској школи у Ћуприји, на катедрама за здравствену негу у хирургији и здравствени менаџмент. Од 2007. ангажована је за извођење практичне наставе на основним струковним студијама Медицинског факултета у Нишу, на катедри Интерна медицина, за предмет Здравствена нега и дијететика.

ИСПУЊЕН ОЧЕВ САН

Радо се сећа једног необичног дана, негде на путу од Медицинског факултета до куће... Снежанино сећање:

Знам да сам негде у тишини неизговорених речи остала дужна свом оцу диплому доктора. Афирмисана сам, доказана и потврђена у својој професији. Ужи-

вам у успеху. Задовољна сам. Ипак, нешто недостаје. Негде дубоко у мени остао је неизбрисив траг. Очекивања мог оца иако их је можда с временом потиснуо у заборав. Нико није очекивао толику решеност да испуним његову животну жељу. Несвесна сна коме сам стремилa, врата су се отворили и ја сам ушла у сан. У снове свога оца. Добила сам сагласност Научног наставног већа Медицинског факултета да се моја докторска теза без примедба усваја и да могу заказати термин одбране. Имам то написмено на меморандуму факултета. Ту, на седишту поред мене. Возим и повремено погледам ка њему. Колико непроспаваних ноћи, колико одрицања, још много тих колико...

Окрећем волан и упућујем се ка кући мојих родитеља. Улазим, свечано, са папиром у руци и неочекивано из мене као из набујале реке излази: “Ово вам дугујем већ дуги низ година, то је само за вас!” Поглед на папир, несигурност, а онда у налетима таласи испутаних осећања, сузе, загрљаји, смех и изнад свега љубав и поштовање мојих родитеља. Моја највећа срећа су њихова захвалност и љубав.

Након магистрирања и одбране докторске дисертације, објављује две ауторске монографије: „Организација великих здравствених система“. Резултат свих напора и прегнућа је тај што стиче услов да учествује на конкурс у Медицинског факултета за предавача на струковним студијама за ужу научну област интерне медицине за предмет здравствене неге. Изабрана је први пут 2012. године. Индекс компетентности 17,9 бодова.

ВЕЛИКИ БОРАЦ ЗА СЕСТРИНСТВО

У предлогу Медицинског факултета из Ниша и шефа катедре здравствене неге проф. др Биљане Радовић Динић, пише:

...Наиме, анализирајући Ваш конкурс и задате критеријуме, човек се запита: Каква је сестра идеал сестринске професије и шта значи добра сестра? Ко и како учи сестру да буде – добра сестра?

Одговори на ова питања наводе нас на великог борца за сестринство, на особу која је својим примером себе образовала до врха, на Снежану Миљковић, жену озбиљног професионалног идентитета, препознатљиве личности, борца за чије име се везују периоди промена и уравнотежавања сестринства на једном вишем нивоу. Снежана Миљковић је дала препознатљив печат увођењем Процеса здравствене неге, отварајући нове перспективе за развој струке и у тим настојањима борила се и бори данас као професор да се место, улога и значај медицинских сестара у систему редефинише...

Већ годинама заредом, захваљујући марљивом и преданом раду, професорки Снежани Миљковић највишу оцену дају њени студенти. Она је еликсир за њихову енергију духа и за љубав према сестринској науци и људима. Узор у сваком погледу!

НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★ НАГРАДА „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ” ★

Отменошћу, достојанством и шармом, које имају само жене свесне својих чари и свог образовања, Снежана плени и испуњава сваки средину у којој се нађе.

Зрела и успешна жена. Срећна и задовољна мајка дипломираног економисте Велимира и дипломиране правнице Јулијане. Поносна бака једне слатке Ане. Ускоро ће Ана добити и секу. Њени потомци учинили су њен живот испуњеним. Они су непресушни извор и надахнуће. Снежана сада, богата и своја – зрачи широким осмехом.

ЈОШ НИЈЕ СВЕ РЕКЛА

Данас обавља две дужности: У КЦ Ниш начелник је Одељења за организацију, планирање, евалуацију и медицинску информатику у кабинету директора, а на Ме-

дицинском факултету шеф предмета Здравствена нега.

У нашем разговору недавно је рекла: *Увек сам се трудила да говорим истину. Да не будем сурова, да пружим наду, а да не заваравам. Да пружим утеху, а да не обмањујем. То је била моја света дужност.*

Данас тако почињем предавања, својим студентима, будућим високообразованим сестрама! Своју љубав и доживотну везу са сестринством остварила сам као професор струковних студија. Као шеф најзначајнијег предмета за медицинске сестре – Здравствена нега. Моја мисија је завршена

Не, драга моја, твоја мисија има још много мањих и већих изазова и потенцијалних пројеката на путу развоја сестринске професије у Србији.

Беседа Добриле Пејовић

СРЦЕ СМО ДАРИВАЛЕ ЈЕДНА ДРУГОЈ И ПРОФЕСИЈИ

Драге колегинице, драги пријатељи, поштовани сарадници, драге моје добитнице награде, чули смо како се осећате и због тога је моја срећа неизмерна. Разумећете моје узбуђење

Овај дан је за мене посебан. Поучествована сам. Прва је година од установљења награде која се додељује најбољима у сестринству.

Различити су ставови о додели награде ове врсте. Свима који доносе одлуку о награди на било ком нивоу, у било којој бранши, а посебно награди која носи нечије име, поручујем: Учините то на време!

А шта значи то на време?

Награда је на време и посебна. Посебна зато што могу да је видим, могу да чујем, да је додирнем, а изнад свега могу заједно с вама да осетим лепоту овог тренутка који је непоновљив.

Уз то, посебна је и што су добитнице сестре, моје другарице, моји пријатељи, с којима сам делила све што се могло поделити с којима сам деценијама истрајавала на афирмацији сестринске професије.

Шта могу овог тренутка да вам подарим што ће вас трајно подсећати на овај дан? То је украс и дар у облику срца. Кад пијете чај, ставите срце, густирајте и мислите на мене. Срце смо увек давале једна другој и професији. Поносна сам на вас.

Песма „Сестра“ и на енглеском

Представљајући ауторски и извођачки тим песме „Сестра“: аутор текста Станоје Јовановић, композитор Раде Радивојевић и певач Жарко Данчуо, Добрила Пејовић, на чију је иницијативу песма настала и постала сестринска химна, обавестила је учеснике свечаног скупа да ће текст песме бити преведен и на енглески језик и да ће бити учињен напор да се она чује и да је прихвате и сестре ван граница наше земље.

Извештај са студијског путовања по Италији

СУСРЕТ СА ИСТОРИЈОМ И САВРЕМЕНИМ СЕСТРИНСТВОМ

Студијско путовање у Италију реализовано је од 9. до 16. октобра у организацији УМСТ КЦС „Сестринство“. Учествовала је група од 78 здравствених радника, од тога 65 из Клиничког центра Србије.

Од југа до севера Италије имали смо прилику да се упознамо са делом светске баштине у тој прелепој земљи. Путовање је започето у Напуљу, широм света познатом по вулкану Везув и древној Помпеји, кулинарском специјалитету пици, те наполитанској криминалној организацији Камори. Настављено је у Риму препуном знаменитости на сваком кораку. Читав град је велики историјски центар. Најзад, до Фиренце, познате као италијанска Атина, са бројном вредном заоставштином из времена ренесансе. Било је то попут времеплова кроз историју. Различити стилови градње, шетње кроз широке, кривудава или уске улице налик лавиринту, откривање уметничких техника из свих епоха, (највише на архитектонским знаменитостима), фонтане, ренесансно украшене палате са барокним стубовима, израсле на темељима здања у духу романике и готике – никога нису оставили равнодушним. Кад на све додамо и примарни циљ нашег путовања – обилазак болница у Риму, слободно можемо рећи да смо богастији за професионална и лична искуства.

Због многобројности смо се поделили, па је свака група посетила по једну болницу.

Аутономија сестара и одговорност

Прва група учесника студијског путовања посетила је „Агостино Ђемели“, високоспецијализовану универзитетску, приватну болницу од националне

важности у северном Риму. Болница се простире на више од 37 хектара, које је Света Столица даровала Институту високог образовања „Ћузепе Тониоло“. Ту је фрањевачки теолог и лекар Агостино Ђемели 1964. године основао поликлинику „Агостино Ђемели“. Реч је о јединственој конструкцији. Обухвата медицинске специјалности хируршких, интерних, педијатријских, онколошких и других грана, те широк спектар делатности везаних за дијагностику и лечење. Укупни капацитет болнице је 1.543 болесничке постеље, од тога 305 постеља у склопу дневне болнице и одсека за рехабилитацију. Болница „Ђемели“ годишње прими више од сто хиљада болесника. Има 4.500 запослених: од тога око 800 лекара и 1.700 медицинских сестара. Служи као наставна база једног од највећих приватних универзитета у Италији.

С начином рада медицинских сестара у болници „Ђемели“ упознао нас је љубазни колега Стефано Копоне, високообразовани медицински техничар, специјалиста, координатор. Медицинске сестре имају потпуну аутономију. Хијерархијску структуру на нивоу здравствене неге чине: директор, координатор, управник сектора, главне сестре (координатори) одељења и медицинске сестре извршиоци. Медицинске сестре на одељењима раде у три смене по осам сати, а распоређују се у току дана, по потреби службе.

У болници „Ђемели“ здравствена нега се спроводи по процесу здравствене неге од 2012. године, по моделу Мерцори Гордон. Пројекат се развија четири године едукацијом сестара и прављењем модула за негу, који се стално унапређује. Од јасно дефинисане сестринске анамнезе, уз коришћење међународно признатих

скала у области сестринства, укрштањем података информациони програм приказује сестринску дијагнозу из Нандине листе и план сестринских интервенција (Nursing Interventions Classification-NIC) и очекиваних исхода (Nursing Outcomes Classification-NIC).

Сестре су обавезне да свакодневно за сваког пацијента унесу у компјутер активности: да региструју све што су урадиле на основу плана здравствене неге. Не могу завршити смену ако то нису учиниле. Такав рад омогућава јасно дефинисану поделу рада и личну одговорност. Лекар је обавезан да пре него што ординира терапију, претходно погледа листу здравствене неге. С преводом на друго одељење, установу или приликом отпуста сваки пацијент добија сестринску и лекарску отпусну листу, чиме се обезбеђује континуитет у збрињавању болесника. Боравак болесника у болници сведен је на минимум. Након краћих хируршких интервенција, где је постоперативно време протекло уредно, болесници бивају отпуштени након једног дана. Њихов опоравак, наставак лечења и ре-

хабилитације обављају се у кућним условима, уз континуирани медицински надзор. Болница поседује и свој комплекс објеката, где се спроводи наставак лечења и рехабилитације. Медицинске сестре су уз пацијента 24 часа, а лекар долази само ако га сестра позове.

Обилазећи одељења педијатрије, онкологије, кардиохирургије, кардиологије, интензивне терапије након операције, упознали смо се са специфичностима рада тих одељења и разгледали савремену апаратуру која се користи у дијагностици и лечењу.

Болница за грађане света

Друга група учесника студијског путовања посетила је болницу „Салвадор Мунди“. Налази се у најлепшем делу Рима. Смештена на брду Јаникулум у срцу кварта Монтеверде. Основале су је часне сестре. Градња је почела 1947, а завршена 1951. године. Лечи пацијенте из више од 70 земаља света. Особље болнице данас чине професионално школовани лекари и сестре.

Болница има општа хирургију, службе интерне медицине, амбуланте педијатрије и гинекологије, а у изградњи је стационарни део гинекологије са акушерством. Имају комплетан дијагностички центар. У болници су лечене и лече се познате личности и високи поглавари Ватикана.

Болнички дан, који подразумева само ноћење са негом и оброком, кошта од 300 до 500 евра. Капацитет је 78 постеља и исто толико лежачева у дневној болници, која ради искључиво поподне. Здравствену негу обавља једна сестра на три болесника, уз довољан број болничара и асистената. Ниједна од њих не ради само на једном одељењу. Ту су сестре са великим радним искуством. Кроз болницу нас је провела медицинска сестра координатор за дијагностику Перла Валанела. Она нема високо образовање, али у болници ради од оснивања. Има велико радно искуство и завршене многобројне додатне едукације.

Невоље с агенцијама „звучног имена“

Дивно путовање које нам је омогућило да сазнамо доста о организацији сестринства у две угледне бол-

нице, упознамо се са историјом и културом једног народа покварила су неугодна дешавања, којих је било превише за једно путовање.

Удружење медицинских сестара и техничара КЦС „Сестринство“ и агенција МИМ ТРАВЕЛ – „Златни пут“ већ неколико година раде заједно. Са великим задовољством можемо рећи да смо имали изузетну сарадњу, без икаквих проблема кад су посредни наша студијска путовања (Лондон, Беч, Минхен, Истанбул) и конгреси које смо заједно организујемо.

Први пут посредник, то јест организатор, студијског путовања била је агенција „Кон тики

травел“. Привукле су нас цена и могућност авионског превоза у одласку, (чартер лет), што једино и могу тако „велике“ агенције попут „Кон тики травела“ и „Биг Блу“. Вођа пута био је Милош Зубић. Он је водио главну реч и, према нашој процени, узрок је многих непријатних дешавања.

Започело је невесело. На почетку путовања изгубљен је кофер (остао је на Аеродрому „Никола Тесла“ у Београду), а украден је сребрни уникатни ланац из кофера у хотелској соби у Риму. Тражено је додатно плаћање, па је новац враћен тек кад су путници сазнали да никаквог поскупљења такси није било, пукла је и задња осовина на аутобусу, уз чекање да из Србије стигне исправно возило, украден је кофер из гепека и нестао новац из ташне у аутобусу.

Удружење медицинских сестара и техничара КЦС „Сестринство“ и даље ће у у свом плану имати студијска путовања, јер их сматрамо врло корисним за упознавање наших сестара са организацијом рада сестринске службе у свету, историјом и културом других народа, што ће обогатити њихова знања и омогућити да све научено могу применити у својој средини.

Никад више нећемо организовати путовање са посредником, а поготову не са тако „великим и звучним“ агенцијама као што су „Кон тики травел“ и „Биг Блу“. Избегаваћемо велике групе, јер веома је тешко све контролисати и довести у ред: да све функционише беспрекорно.

Удружење медицинских сестара и техничара КЦС „Сестринство“ обавестиће Јуту о свим дешавањима и пружиће сву подршку и помоћ оштећенима, који су и поднели тужбу против агенције „Кон тики травел“ и водича Милоша Зубића.

Група учесника студијског путовања

У сусрет Међународном дану медицинских сестара 12. маја 2017. године

ГЛАС КОЈИ ВОДИ

ГЛАС КОЈИ ВОДИ - ПОСТИЗАЊЕ ОДРЖИВИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА – биће тема којом ће се сестре бавити у 2017. години поводом Међународног дана медицинских сестара – 12. маја. О програму обележавања дана сестара у КЦС наш лист ће вас подробије обавестити у наредном броју.

Поводом конгреса сестара у Барселони МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ ТРАНСФОРМИШУ НЕГУ

На великом међународном скупу медицинских сестара, који ће бити одржан у Барселони од 27. маја до 1. јуна 2017. године, истраживаће се водећа улога сестара у трансформацији заштите, са посебним нагласком на универзалном здравственом осигурању и одрживом развоју људских ресурса у здравству.

Конгрес ће подстаћи медицинске сестре да изграде неопходне односе и шире негу, знање и лидерство различитих култура и земаља. Три ICN стуба – стручна пракса, регулација и социо-економска добробит – уоквириће научни програм и динамичну размену искустава и експертизе.

Главни циљеви Конгреса су:

- да подрже и унапреде здравствену негу и доприне обавештености о одрживости здравствених политика,
- да подрже допринос здравственој нези на основу практичних показатеља и да подстакну приступ здравственим приоритетним потребама решавања проблема.
- да омогуће размену искустава и стручности унутар и изван међународне заједнице сестара

Крените с нама на Светски конгрес сестара!

Barcelona
CONGRESS
SPAIN
2017
INTERNATIONAL COUNCIL
OF NURSES CONGRESS
Nurses at the forefront transforming care
27 May-1 June 2017, Barcelona, Spain

СТРУЧНИ СКУП СЕСТАРА ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА СРБИЈЕ

Изражавамо задовољство што смо и ове године присуствовали Деветој стручној конференцији Савеза удружења медицинских сестара предшколских установа Србије у Сокобањи. Похвале организатору. Све је функционисало беспрекорно. За дивљење и похвалу је озбиљност с којом раде. Док траје стручни део програма, сви су у сали и слушају предавања. Тече разговор, доносе се закључци. Присутни су директори предшколских установа и представници ресорног министарства. И сви учествују у раду. И убудуће ће сестре КЦС радо долазити на ове скупове ради стицања нових знања, јер ово је право место за то.

Са симпозијума главних сестара и бабица на Тари О ПРОФЕСИЈИ, ИСКУСТВИМА, ПРАКСИ...

Од 23. до 27. новембра у хотелу „Оморика“ на Тари одржан је Симпозијум главних сестара и бабица из праксе и професора здравствене неге. Још један новембар, у коме смо се традиционално окупили да пленарном тематиком и саопштењем стручних радова скренемо пажњу шире јавности на значај сестринске професије и разменимо искуства и представимо примере добре стручне праксе.

Првог дана одржан је стручни састанак – предавање „Насиље над медицинским сестрама – техничарима – спречи, препознај, реагуј“. Аутори су биле Дијана Оташевић и Драгана Симин.

Другог дана теме округлог стола биле су мање-више занимљиве (што доста зависи од предавача). У поподневним сатима била је постер- презентација (75).

Трећи дан је био предвиђен за усмене презентације (35). Ове године на Симпозијуму је било доста наших колега и колегиница из других региона. Имали су занимљиве радове. Најбољи утисак оставило је учешће колега из Републике Македоније.

Увече, око 20.00 сати, одржана је радионица: „Практична примена облога са медицинским медом у трет-

ману рана“. Радионичар (излагач) била је др Мирјана Нешић, представник словеначке компаније „ТОСАМА“ д.о.о.

Четврти дан протекао је у знаку проглашења најбољих стручних радова, евалуације и усвајања закључака симпозијума.

Из Клиничког центра Србије било је присутно 12 сестара, чије је учешће на симпозијуму финансирало Удружење „Сестринство“. Известан број сестара учествовао је не том скупу захваљујући помоћи спонзора.

На свечаној вечери срећно су прошле две колегинице: Драгана Игњатијевић добила је плаћени боравак у мају 2017. године на симпозијуму и Милица Дејановић летовање у Грчкој на Халкидикију.

Током учешћа на симпозијуму чули смо доста добрих радова и видели успешне постер-презентације, упознали смо нове људе и разменили искуства из праксе. Све то нам даје подстрек да у наредној години будемо још бољи и активнији и да стечена знања применимо у свом раду

Драгана Игњатијевић

Т. Јовановић, Т. Милошевић, Градски завод
за плућне болести и туберкулозу, Београд

T. Jovanović, T. Milošević, Municipal Institute
for Lung Disease and Tuberculosis, Belgrade

ЗДРАВСТВЕНО-ВАСПИТНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ У СУЗБИЈАЊУ ТУБЕРКУЛОЗЕ

HEALTH INTERVENTIONS IN TUBERCULOSIS CONTROL

Татјана Јовановић рођена је 1970. године у Зрењанину. Средњу медицинску школу завршила је 1988. у Зрењанину, а 2015. године уписала се на Високу медицинску школу здравствених студија у Земуну.

Радни однос засновала је у Општој болници у Кикинди, на Одељењу хирургије, а 2001. године прешла у Градски завод за плућне болести и туберкулозу, Београд, где је радила на различитим пословима. Од 2004. радила је на Одељењу дуготрајне оксигенотерапије, а у новембру 2016. именована је за главну сестру Градског завода.

Tatjana Jovanovic was born in 1970 in Zrenjanin. She completed Nursing School in 1988. in Zrenjanin. From 2015. She is a student at the Medical college of vocational studies in Zemun.

Working experience started in the General Hospital of Kikinda, and as of 2014. at the Municipal Institute for Lung Disease and Tuberculosis, Belgrade, where she worked at different positions; from 2014 to 2016. she worked at the Department for long-term oxigenotherapy and in November 2016, she was appointed the head nurse of the Municipal Institute.

Сажетак

Abstract

Увод

Туберкулоза (ТБ) заразна је болест која је и данас распрострањена у свим деловима света. Светска здравствена организација (СЗО) процењује да је у 2015. години око трећина светске популације била инфицирана бацилом ТБ, да је 10.400.000 људи оболело од ТБ, а 1.800.000 их је умрло.

Пре више од две деценије СЗО је туберкулозу прогласила за глобални здравствени проблем. Као основни разлози оболевања издвајају се: лоши социо-економски услови, урођена слабост организма, утицај ХИВ инфекције, ширење болести у затворима, недовољан рад на откривању болести, недостаци у дијагностици и лечењу и колапс здравствене инфраструктуре у великом броју земаља због економске кризе. Веома озбиљни проблеми су коинфекција са ХИВ вирусом, која знатно повећава ризик оболевања од ТБ и мултирезистентна туберкулоза, која је настала као последица неправилног лечења болести. Најважније мере у превенцији туберкулозе су рано откривање, изолација и лечење извора заразе. У Србији се мере контроле ТБ спроводе на три нивоа здравствене заштите: на примарном, секундарном и терцијарном нивоу.

Циљ

Циљ овог рада је приказ рада Градског завода за плућне болести и ТБ, Београд, у контроли туберкулозе на територији двомилионског града Београда.

Introduction:

Tuberculosis (TB) is an infectious disease which, even today presents global health burden. World Health Organization (WHO) estimates that in 2015, about one-third of the world's population was infected with *M. tuberculosis*, of whom 10.4 million developed TB, and 1.8 million died from it.

More than two decades ago, WHO recognized tuberculosis as a global health threat. As main causes for disease development are: poor socio-economic conditions, HIV co infection and other conditions that impair the immune system, spreading of the disease in prisons. Underdetection of new cases, deficiencies in diagnostics and treatment, as well as collapse of health care infrastructure in a number of countries due to economic crisis are pointed out as the main causes for the disease occurrence. The most important measures in TB prevention are early detection, isolation and treatment of the infection source. In Serbia, TB control measures are conducted at 3 levels of health care: primary, secondary and tertiary level.

Aim

The aim of the study is to present the engagement of the Municipal Institute for Lung Disease and Tuberculosis, Belgrade in prevention and control of tuberculosis at the territory of the 2 million city.

Резултати

Применом ових мера смањена је стопа инциденце са 37 на 100.000 становника у 2001. години на 14/100.000 у 2015. години.

Закључак

Туберкулоза као заразна болест и даље представља здравствени проблем. Потребно је уложити додатне напоре медицинског особља у подизању нивоа свести не само оболелих и особа са ризико-факторима за ТБ него и опште популације о неопходности примене мера за превенцију ТБ, те правовремене дијагнозе и лечења ове болести.

Results

The TB incidence rate in 2001 of 37/100.000 was decreased to 14/100.000 in 2015, due to the employment of the above-mentioned measures.

Conclusions

Tuberculosis as an infectious disease still presents a health care problem. It is needed for medical staff to put additional efforts in raising of the awareness of TB prevention measures, timely diagnosis and disease treatment not only in TB affected people but as well in people at risk and general population,.

1.УВОД**1.1 О ТУБЕРКУЛОЗИ:**

Туберкулоза (ТБ) заразна је болест. Њен изазивач је бацил *Mycobacterium tuberculosis*, који је 24. марта 1882. године открио Роберт Кох, по коме је добио назив Кохов бацил. Роберт Кох је 1905. године добио Нобелову награду за то откриће. Туберкулоза је и данас распрострањена у свим деловима света.

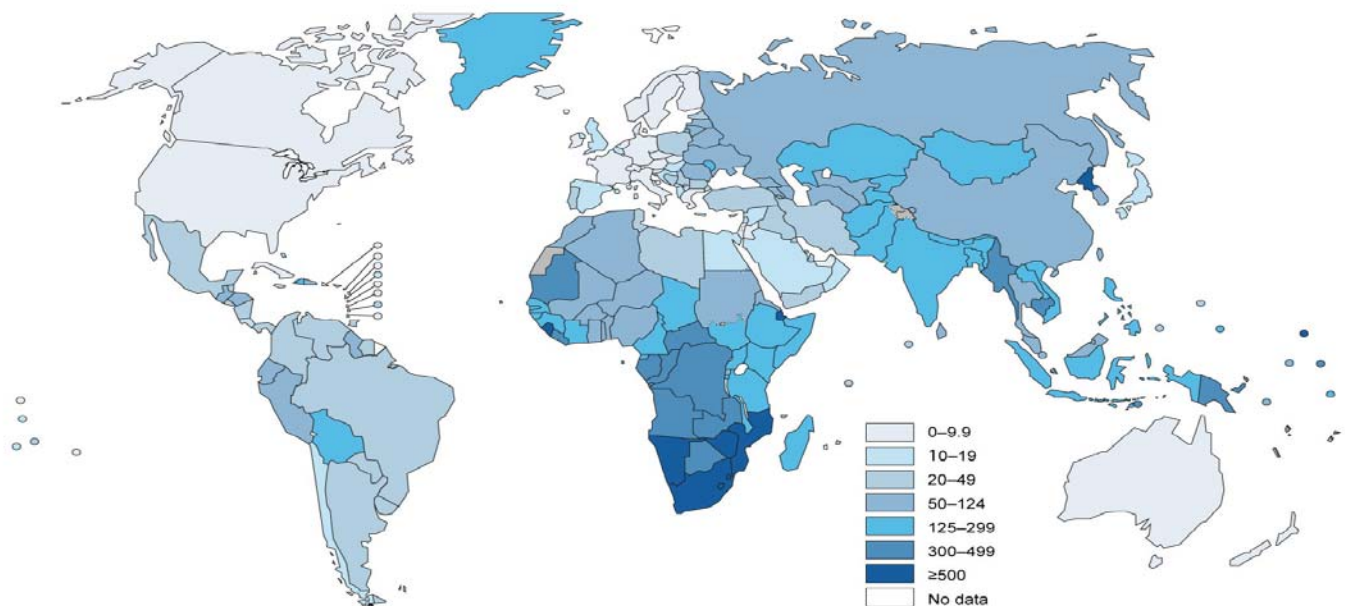
Светска здравствена организација (СЗО) процењује да је у 2015. години око трећина светске популаци-

је била инфицирана бацилом ТБ, да је 10.400.000 људи оболело од ТБ, а 1.800.000 их је умрло.

Mycobacterium tuberculosis преноси се путем ваздуха, честицама или капљичним језгрима, који могу да настану када оболели од ТБ кашље, кија или говори, те је стога заразан само оболели од плућне туберкулозе. Зараза не значи болест.

- инфицираних се разболи – 10%
- разболи се у наредне две године – 3%–5%
- разболи се до краја живота – 5%

Туберкулоза је болест која може да се јави више пута у току живота.

ТУБЕРКУЛОЗА

Значајан глобални здравствени проблем

СЗО, 2015. година

Трећина светске популације заражена је бацилом

Оболелих 10.400.000

Умрлих 1.800.000

ТУБЕРКУЛОЗА ЈЕ ОДГОВОРНА ЗА ВИШЕ СМРТИ НЕГО ХИВ И МАЛАРИЈА ЗАЈЕДНО

Према локализацији болести, може бити

- Плућна туберкулоза (ПТБ).
- Ванплућна туберкулоза (ЕПТБ) – обољење захва-та било који други орган или било које друго тки-во, укључујући и обољење плеуре и плеурални из-лив, те туберкулозу интраторакалних лимфних чворова ако истовремено није захваћен паренхим плућа.

1.2 СИМПТОМИ ТУБЕРКУЛОЗЕ:

Малаксалост, губитак апетита, губитак телесне тежине, појачано ноћно знојење, повишена телесна температура уз сув и упоран кашаљ, искашљавање, умор, промена расположења, отежано дисање када је болест унапредовала. Ако су захваћени други органи, болест се манифестује тегобама везаним за њих.

1.3 ПРЕВЕНЦИЈА И КОНТРОЛА ТУБЕРКУЛОЗЕ

Пре више од две деценије СЗО је туберкулозу про-гласила за глобални здравствени проблем. Као основ-ни разлози оболевања издвајају се: лоши социо-економ-ски услови, урођена слабост организма, утицај ХИВ инфекције, ширење болести у затворима, недовољан рад на откривању болести, недостаци у дијагностици и лечењу и колапс здравствене инфраструктуре у ве-ликом броју земаља због економске кризе. Веома оз-биљни проблеми су коинфекција са ХИВ вирусом, ко-ја знатно повећава ризик оболевања од ТБ и мултире-зистентна туберкулоза (МДР), која је настала као по-слевица неправилног лечења болести.

Да би се спровела успешна контрола туберкулозе у нашој земљи, национална комисија за ТБ Министар-ства здравља РС у 2009. години припремила је наци-онални програм за ТБ (НТП) у складу са смерницама Светске здравствене организације. Мере се спроводе на три нивоа. Најважније мере у превенцији туберку-лозе су **рано откривање, изолација и лечење изво-ра заразе.**

МЕРЕ ПРВОГ НИВОА ЗАШТИТЕ:

- обавезно давање BSG вакцине после ређења, а нај-касније до навршене прве године живота,
- пасивно откривање болести на основу симптома,
- упућивање угрожених група на преглед,
- пријављивање оболелих окружним заводима.

Носиоци овог нивоа су здравствени радници и здрав-ствени сарадници.

МЕРЕ ДРУГОГ НИВОА ЗАШТИТЕ:

- активно откривање туберкулозе,
- систематски прегледи,
- трагање за ТБ код оболелих од имуносупримира-

јућих болести или код оних код којих лекови иза-зивају имуносупресију,

- сарадња са првим нивоом заштите у спровођењу мера и поступака превенције ТБ, што укључује епидемиолошко извиђање и идентификацију кон-таката,
- спровођење хемиопрофилактике,
- здравствено васпитање и просвећивање,
- евидентирање, регистровање и извештавање Ре-публичког завода за заштиту здравља.

Носиоци овог нивоа су специјалиста пнеумофтизи-олог или пулмолог.

МЕРЕ ТРЕЋЕГ НИВОА ЗАШТИТЕ:

- планирање, праћење и евалуација НТП-а,
- обезбеђивање финансијских средстава,
- стручни надзор над нижим нивоима и едукација,
- сарадња са другим програмима (програм за АИДС).

Учесници трећег нивоа заштите су клинике за пулмологију и референтна установа Институт за плућ-не болести КЦ Србије, са референтном лабораторијом.

Суштина превенције је познавање основног знања популације о ризико-факторима који доприносе поја-ви ТБ и како они могу утицати на ток лечења. Као ва-жна компонента препозната је потреба да се развије и примени здравствено-васпитна стратегија усмерена ка оболелима, особама са повећаним ризиком да оболе од туберкулозе и општој популацији.

Здравствено-васпитни рад треба почети још са де-цом, треба их едуковати да имају сазнања о томе шта је туберкулоза, како се преноси, када кашљу да покри-ју уста марамicom и да је то болест која се данас лечи.

Циљ здравственог васпитања опште популације и особа са ризиком је подизање нивоа знања, унапређивање ставова и понашање људи према оболелима од туберкулозе.

Поруке :

- туберкулоза постоји код нас и у свету,
- преноси се путем ваздуха,
- важност хигијене животног простора,
- извор заразе је болесник који кашље,
- у случају дуготрајних тегоба (кашаљ, умор, губитак телесне тежине) треба мислити на туберкулозу и обратити се надлежним службама.

Поред здравствених радника и здравствених сарадника, масовни медији су важан извор информисања о здрављу за општу популацију, али посебно за најсиромашније и људе ниског образовања.

Здравствено-васпитни рад за особе са повећаним ризиком треба да се одвија на предавањима, радом у

групи и применом средстава као што су постери и лифлети. Ово спроводе активисти Црвеног крста, невладине организације у сарадњи са надлежним здравственим установама.

Циљ едукације оболелих од туберкулозе и њихових породица је да се побољша знање о начину преношења о заштити особа из окружења, повећању свести о значају редовног узимања терапије и сарадња оболелог у лечењу.

Градски завод за плућне болести и туберкулозу, Београд, у склопу превентивне здравствене заштите организује и спроводи мере за спречавање, сузбијање, рано откривање и праћење туберкулозе и других плућних болести. Контролом обухвата становнике главног града и има у свом саставу одељење за заштиту и лечење одраслих, одељење за заштиту и лечење деце и омладине, одељење епидемиологије и медицинске статистике, дијагностичке службе и моновалентну патронажу.

2. Методологија: у 2014 у ГЗЗПБи ТБ

- регистрована 234 оболела од туберкулозе,
- регистровано 508 контаката,
- прегледане 404 особе,
- оболеле су две особе.

Примери прегледа групних контаката:

Еминентна основа школа – оболели наставник

Урађен здравствено-васпитни рад са ученицима, родитељима и наставницима.

Из првог реда контаката прегледано 29 деце:

- вакцину BCG примило 25 особа,
- урађен туберкулински тест – 18 позитивно (посумњано на латентну инфекцију, урађен РТГ плућа

и IGRA тестови),

- позитивно 16 тестова, уведена хемиопрофилактика.

Из другог реда контаката прегледано 37 деце.

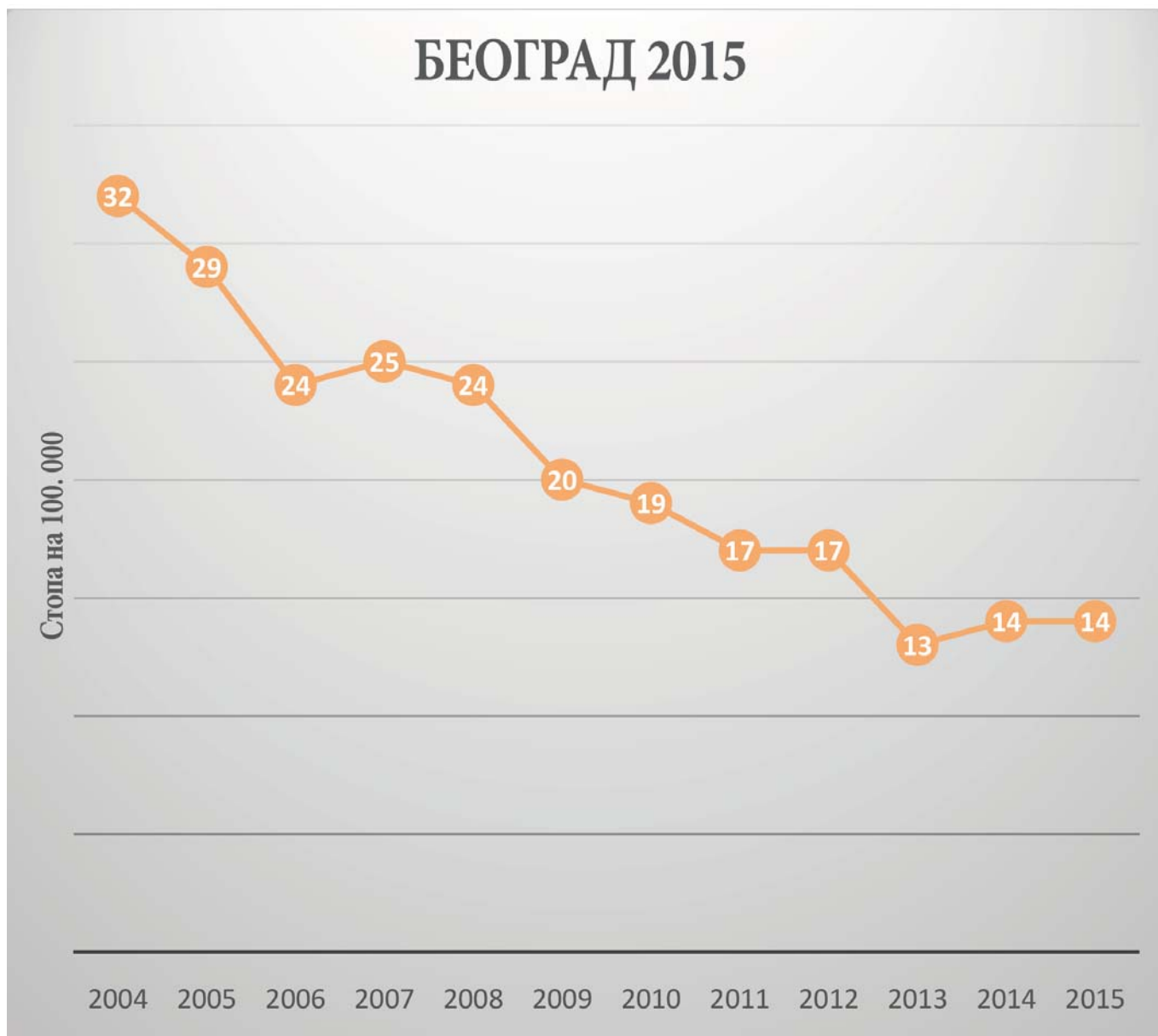
- Петоро деце није имало видљив BCG ожиљак, урађени туберкулински тестови, сви негативни.

Из трећег реда контаката прегледано 13 деце, туберкулински тестови негативни.

Породилиште – оболела педијатријска сестра (интензивна јединица)

- Контакт са оболелом било изложено 69 беба из целе Србије (40 из Београда, а 29 беба из целе Србије).
- Свих 69 беба добило је вакцину у породилишту, 48 имало промене на месту дате вакцине

БЕОГРАД 2004–2015. ГОДИНА

- Урађено 69 туберкулинских тестова, сви негативни.
- Започета хемиофилактика изониазидом у дози 10мг/кг Тм/24 часа.
- Лекове преузело 65 родитеља.

Апотекарска установа Београд изашла је у сусрет Министарству здравља и од изониазид таблета регистрованих за примену, после технолошког поступка добијеног од произвођача лека, паковала лек у дозама 30,40 и 50 милиграма.

Београдска гимназија – оболео ученик од мулти-резистентне (МДР) ТБ

- прегледано 34 деце,
- прегледано 19 професора.

Клинички и радиографски није било знакова активне болести

Да би се болест држала под контролом, потребно је ангажовање целе заједнице.

Потребна је добра сарадња са: оболелима и њиховим породицама, здравственим установама, заводима за јавно здравље, Министарством здравља РС, владиним и невладиним организацијама, Црвеним крстом, полицијом, центром за социјални рад, радним организацијама и медијима.

Резултати: Применом ових мера на територији Београда смањена је стопа инциденце са 32/100.000 ста-

новника у 2004. години на 14/100.000 у 2015. години.

Према извештајима службе за статистику и епидемиологију Градског завода за плућне болести и туберкулозу

Закључак: Туберкулоза као заразна болест и даље представља здравствени проблем. Потребно је уложити додатне напоре медицинског особља у подизању нивоа свести не само оболелих и особа са ризико-факторима за ТБ него и опште популације о неопходности примене мера за превенцију ТБ, те правовремене дијагнозе и лечења ове болести.

Литература

1. WHO. Global tuberculosis report 2015. Geneva, World Health Organization, 2015 (WHO/HTM/TB/2015.11).
2. WHO. Treatment of Tuberculosis: guidelines for national programmes, 4th ed. Geneva, World Health Organization, 2009 (WHO/HTM/TB/2009.420).
3. Ministarstvo zdravlja Republike Srbije, *Stručno-metodološko uputstvo za sprečavanje i suzbijanje tuberkuloze u Republici Srbiji*. Ministarstvo zdravlja Republike Srbije, Beograd, 2009.
4. Ćurčić, R., Sagić, L. i Kuruc, V., *Smernice za pregled osoba iz kontakta sa obolelima od tuberkuloze*, Beograd, 2010. godina.
5. Guidelines for the Investigation of Contacts of Persons with Infectious Tuberculosis: Recommendations from the National Tuberculosis Controllers Association and CDC *MMWR* 2005; 54 (No. RR-15, 1-37).

ИН MEMORIAM

IN MEMORIAM

БРАНКА НЕДЕЉКОВИЋ (1935–2016)

На жарковачком гробљу у Београду 27. новембра сахрањена је Бранка Недељковић, медицинска сестра Неуролошке клинике КЦС у пензији. У присуству родбине, пријатеља и сарадника од Бранке се пригодном беседом опростила њена колегиница Мира Јовановић.

Драга наша Бранка, Драга Бане, Твоје колегинице са Неурологије Клиничког центра Србије дошле су да се с тобом опросте с поштовањем које смо увек гајиле према теби.

Била си нам узор како се решавају свакодневни проблеми и у струци и у животу, које си ти, чинило се, са лакоћом превазилазила. Прошле смо заједно много тешких дана радећи на нашој клиници изузетно одговоран посао у не баш увек добрим условима.

Била си узор свима како се достојанствено, господствено и часно носи униформа медицинске сестре.

Имала си и стила и укуса и била увек у току са свим збивањима у професији, у друштву, моди, уопште у култури, начитана, мудра, широких погледа на свет.

Бранка Недељковић

Узорно си подигла и васпитала своје девојчице Биљану и Весну, које су, успешне у својим професијама, тебе и твог Благоја обрадовале са петоро унучади.

Од Бранке се имало шта учити.

Усправна, а трпељива, дружељубива, пуна широких сазнања, могла је бити саговорник и обичном човеку и академику.

Познавалац књижевности и историје, поштовала је и волела Србију и свој Даниловград, који смо и ми уз њу упознали и за-

волели. Наша поносна Бранка Црногорка.

Морамо се данас опростити, али не и заборавити. Драга Бане, хвала ти за све, за сваки тренутак који си нам својим радом и дружењем обогатила.

Остај нам у миру, друго наша!

Сећање и почаст једној од најистакнутијих фигура модерног сестринства

НЕЋЕ БИТИ ТАКВЕ КАО ШТО ЈЕ ОНА БИЛА

Пре годину и по сестринство света изгубило је великог визионара. Др Марџори Гордон једна је од најистакнутијих фигура модерног сестринства. Драгоцен је њен допринос препознавању и уважавању сестринства као науке.

Умрла је 29. априла 2015. године у Бостону, Сједињене Америчке Државе. Гордонова је од бachelор нивоа образовања за сестре напредовала до мастера и доктората на Универзитету у Њујорку, до угледног професора и признатог теоретичара сестринства.

Била је и члан Радне групе сестара (The National Conference Group), формиране на Првој националној конференцији о сестринским дијагнозама одржаној у Сент Луису, Мисури, САД, 1973. године. Радна група расправљала је о томе како да се дефинише сестринска пракса, односно како да се озваничи и стандардизује терминологија у пракси сестара. Из те групе је 1982. године настала NANDA (The North American Nursing Diagnosis Association) – Удружење северноамеричких сестара за сестринске дијагнозе. Марџори Гордон постаје њен први председник и активни доживотни члан.

Била је главни истраживач 15 националних пројеката који укључују сестрински процес (процес здравствене неге) и сестринске дијагнозе и кодиректор велике дугогодишње студије на нивоу САД за побољшање сестринских дијагноза и етичких промишљања. Учествовала је и у сестринским истраживањима у многим земљама ван САД (Аустралија, Холандија, Бразил...).

Поред рада на терминологији дијагноза, њен рад се односио на клиничка образложења. Била су логична и разумна, фундаментална за модерну сестринску праксу. Почела је да ствара заједнички – јединствени језик сестара када су настајали компјутери. Била је пионир са визијом. Данас је то базична компонента сестринске документације у електронском облику. Без јединствене терминологије то не би било могуће. Марџори Гордон константно је радила на подизању стандарда и јасноћи сестринских дијагноза како би сестринство добило снагу и било видљиво у систему здравствене заштите. Више од 50 година њеног темељног и упорног рада учинило је да сестринство, као дисциплина и биомедицинска наука, постане снажније не само у САД него и широм света. Захваљујући њеним напорима имамо легат – поуздан темељ за наставак научног рада у информатици и пракси сестринства. Ослањајући се на њене радове можемо да наставимо дефинисање појава од интереса за професију и развој метода за доношење оптималних одлука у процесу одлучивања.

У организацији ACENDIO (Association Common European Nursing Diagnoses, Interventions and Outcomes) – Заједничка европска асоцијација за сестринске дијагнозе, интервенције и исходе била је први председник Комитета за развој дијагноза и члан Главног одбора, стални и јасан глас за стандардизовање сестринских дијаг-

Велики визионар сестринства:
др Марџори Гордон

ноза које ће понудити пракса заснована на доказу. Чињеница је да је она инсистирала на критеријумима за формирање дијагноза које би подржале критичко мишљење – пре увођења нове технологије – електронског бележења података. То је доказ њеног визионарског погледа на сестринство. Она је творац познатог ПЕС формата за дефинисање сестринских дијагноза. Своју идеју претворила је у потребу сестара: неопходност тачног, јасног и разумљивог дефинисања свих појмова и активности, стандардизовање рада сестара како би могао да се мери и унапређује квалитет сестринске неге са бригом о безбедности пацијената.

Аутор је четири књиге, од којих је најпознатија: Приручник за сестринске дијагнозе (Manual of Nursing Diagnosis). Књига је доживела 13 издања, преведена је на десет језика, доступна је сестрама у 48 земаља, на шест континената.

Марџори Гордон била је професор емеритус на многим колеџима у Америци. Била је широм света предавач по позиву. На једном од таквих предавања, 2005. године на Бледу у Словенији (5 th European Conference of ACENDIO), имала сам привилегију и задовољство да је слушам. Клинику за неурологију КЦС представљале смо Нада Рапајић и ја са постером „Документовање сестринске неге“. Застала је поред нашег постера, показала занимање, упутила нам неколико комплимената. Разговор је текао присно и топло.

Каква је то подстицајна инфузија била за нас!

Те 2005. године било је дефинисано 166 сестринских дијагноза. У најновијој, 10. NANDA едицији (2015–2017) дефинисано је и класификовано 235 сестринских дијагноза.

Била је сарадник Америчке академије сестринства, а 2009. награђена је тако што је добила звање „Жива легенда Академије“. Добитник је великог броја значајних награда у Сједињеним Америчким Државама и признања од сестринских организација широм света.

Она ће живети у пракси милиона сестара које користе њене модел (Gordon's Functional Health Patterns) као оквир за сестринску процену и концепт сестринских дијагноза ради разумевања феномена који чине базично сестринско знање.

Једна од установа које раде по њеном моделу је Ларго Агостино Гемели у Риму, коју је недавно посетила група сестара из нашег удружења.

Желела бих да с њеним поштоваоцима поделим речи др Финтана Шерина из Даблина, председника ACENDIO асоцијације. Сазнавши за њену смрт, рекао је да се у Ирској када нас напусти тако значајна особа попут Марџори Гордон каже:

Ní bheidh a leithéid arís ann – There shall not be her like again –

Неће бити такве као што је она била.

Милијана Матијевић

Удружење медицинских сестара и техничара
Клиничког центра Србије „СЕСТРИНСТВО“

Организује
СИМПОЗИЈУМ

ТРАНСПЛАТАЦИЈА ОРГАНА И ЊЕН ЗНАЧАЈ

21–23. септембар 2017. године

Место одржавања биће накнадно одређено

